

Mededelingen inzake het Boswezen, de Houtvoorziening en de Jacht

ADRES OVER SUCCESSIEBELASTING VAN HET BOSSCHAP AAN DE TWEEDE KAMER

's Gravenhage, 7 februari 1956

Aan de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

In verband met de binnen afzienbare tijd te verwachten openbare be-
raadslaging omtrent de ontwerp-Successiewet (nr 915) zouden wij
gaarne Uw aandacht voor het volgende willen vragen.

Bij brief van 27 januari 1955 deden wij U toekomen het Rapport van
de Commissie ter Bestudering van de Invloed van het Successierecht op
Bosbezit. In bedoeld Rapport wordt gewezen op de gevolgen van het
successierecht, die een ernstige bedreiging vormen voor het particuliere
bosbezit.

Het betalen van successierechten heeft vaak versnippering van het
bosbezit tengevolge. De lange omlooptijd bij de bosbouw is oorzaak, dat
tussen het zaaien, respectievelijk planten, en oogsten van het houtgewas
enige malen successierechten moeten worden betaald, derhalve in een
periode, waarin geen inkomsten staan tegenover de vele uitgaven.

Als voorbeeld moge dienen, dat de omlooptijd van de groeven op
60 jaar en van de inlandse eik op 150 jaar kan worden gesteld. Een
particulier bos vererft in 100 jaar ongeveer driemaal. De belasting, die bij
successie moet worden betaald, werkt de roofbouw in de hand en heeft
tot gevolg verkoop van gedeelten van het landgoed en van het bos, het-
geen weer meebrengt, dat de exploitatie nadeliger wordt, aangezien hoe
kleiner een bos is, des te minder rendabel en exploitabel dit wordt. Ook
het vermogen om binnen het kader van de loonpolitiek verantwoorde
lonen te betalen wordt indirect ongunstig beïnvloed, aangezien een groot
deel van de houtopbrengst periodiek voor betaling van successierechten
moet worden gebruikt. In de bossen bevindt zich vaak niet voldoende
kaprijp hout om de loonuitgaven te dekken.

Op deze gronden is er dan ook alle aanleiding om de druk van het
successierecht op het bosbezit aanzienlijk te verlichten.

Met erkentelijkheid kan er gewag van worden gemaakt, dat uit de
Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag nopens het ontwerp
van wet tot heffing van de rechten van successie, van schenking en van
overgang (nr 915, nr 5 ad artikel 87 en uit het gewijzigd ontwerp van
wet nr 915, nr 7 ad artikel 81) d.d. 18 mei 1954 blijkt, dat aan een
wens van het Bosschap reeds tegemoet wordt gekomen, namelijk dat de

successierechten zullen worden geheven over de helft van de zogenaamde „bestemmingswaarde”, wanneer een landgoed, dat onder de Natuurschoonwet 1928 is gerangschikt, voor het publiek is opengesteld.

Helaas ontbreekt, ten aanzien van de heffing van het successie-recht, iedere tegemoetkoming voor de Landgoed-N.V.'s. De landgoed-N.V., waaronder verstaan wordt een Naamloze Vennootschap, waarvan de werkzaamheden uitsluitend of hoofdzakelijk bestaan in de instandhouding en exploitatie van onroerende goederen, gerangschikt onder de Natuurschoonwet, is een juridisch hulpmiddel, dat de laatste jaren al vele malen met succes werd toegepast om een landgoed (in de zin van de Natuurschoonwet) voor dreigende verdeling en ondergang te behoeden. De Wetgever heeft de oprichting van de Landgoed-N.V.'s willen begunstigen, hetgeen blijkt uit het feit, dat het registratierecht op de inbreng daarin van onroerende goederen aanzienlijk is verlaagd (artikel 9 der Natuurschoonwet 1928). Zou een regeling, zoals in artikel 81 van het gewijzigd ontwerp-Successiewet (915 nr 7) voor de particuliere landgoederen is neergelegd, ontbreken voor de landgoed-N.V.'s, dan zou de wetgever laatsfbedeelde landgoederen in een ongunstiger positie brengen dan de eerstgenoemde, hetgeen toch stellig niet de bedoeling kan zijn.

Deze discrepantie zou kunnen worden voorkomen, door alsnog een nieuw artikel 7a van de Natuurschoonwet 1928 in artikel 81 van de Successiewet op te nemen. Het natuurschoon zal hiermede in belangrijke mate gediend zijn, aangezien men de Landgoed-N.V. dan zeker niet gemakkelijk zal liquideren. Gebeurt dit, dan zullen niet slechts de tot dusver toegekende belastingvoordelen van de Natuurschoonwet (Vermogensbelasting) te loor gaan, doch zal tevens het bedrag aan successie-rechten met bijberekening van rente alsnog worden ingevorderd, indien de onttrekking aan de werking der Natuurschoonwet binnen 25 jaar geschiedt.

In dit artikel 7a zou dan dezelfde regeling dienen te worden getroffen als thans bij de uitvoering van de Vermogensbelasting (artikel 1 van het Besluit van 26 oktober 1942 no 119 Ned. Stcrt. 1942 no 222) ten aanzien van deze N.V.'s geldt, bij welke belasting geen verschil wordt gemaakt tussen particuliere landgoederen en Landgoed N.V.'s. Bij de Vermogensbelasting wordt namelijk voor de heffing van deze belasting door de Landgoed-N.V. „heengekeken”, d.w.z. de rechten, verplichtingen, schulden en bezittingen der N.V. worden geacht rechten, verplichtingen, schulden en bezittingen te zijn van de aandeelhouders. Dit heeft tengevolge, dat de landgoed-aandelen voor de Vermogensbelasting niet zonder meer als gewone effecten worden gewaardeerd, doch dat hier rekening wordt gehouden met de lagere „bestemmingswaarde” van het landgoed ingevolge rangschikking onder Natuurschoonwet 1928 en met de helft van deze waarde bij openstelling voor het publiek.

Artikel 81 van de Successiewet zou voorts moeten worden aangevuld met de mogelijkheid voor de fiscus na te vorderen, indien de N.V. binnen een termijn van 25 jaar een andere bestemming aan het landgoed zou geven.

Bovengenoemde bepalingen gelden alleen voor landgoederen, gerangschikt onder de Natuurschoonwet 1928. Lang niet ieder boscomplex of houtopstand komt echter in aanmerking om onder de Natuurschoonwet te worden gerangschikt, gezien de omschrijving van artikel 1 van de Na-

tuurschoonwet. Van de totale oppervlakte bos in ons land van rond 250.000 ha, is omstreeks 165.000 ha eigendom van particulieren. De ruim 103.000 ha, die onder de Natuurschoonwet zijn gerangschikt, bestaan naar schatting voor slechts 50% uit met houtopstand bezette terreinen. Rond $\frac{2}{3}$ van het particuliere bos is dus, en kan ook grotendeels, niet onder de Natuurschoonwet worden gerangschikt.

Wij menen dan ook, dat er aanleiding bestaat voor faciliteiten, die voor alle bos gelden.

De meest afdoende maatregel om het Nederlandse bos tegen het dreigende gevaar van versnippering of ondergang te beschermen is een drastische verlaging van het successierecht op het particuliere bosbezit. Niet uit het oog mag worden verloren, dat op het bosbezit de zware last drukt van verplichting tot herinplant, die sedert 1940 bestaat en zeker in de nieuwe boswet zal worden vastgelegd, teneinde het bosareaal zo goed mogelijk in stand te houden.

Lijnrecht hiermede in strijd is heffing van successierecht, tengevolge waarvan een bestaand boscomplex wordt verkleind en daardoor minder goed exploiteerbaar wordt. Het ligt dan ook voor de hand in tegemoetkomingen op het gebied van successierecht compensatie te zoeken voor de zwaar drukkende herplantplicht.

De bosbezitter is immers verplicht de opbrengst van zijn hout voor een deel, en soms zelfs voor een groot deel, te besteden op een door de overheid voorgeschreven wijze. Dit is een ernstige beknotting van de vrijheid van besteding. Deze kan een bosbezitter in grote verlegenheid brengen, hetgeen vooral het geval zal zijn bij vererving van een kaprijp bos. De erfgenaam zal niet alleen een groot gedeelte van de opbrengst moeten besteden voor de betaling van successierecht, doch bovendien nog een belangrijk gedeelte voor herinplant. De onevenredige last van de verplichting tot herinplant, die wij in zijn algemeenheid voor de instandhouding van het bosareaal onmisbaar achten, zou door verlaging van de successierechten enigszins kunnen worden gecompenseerd.

Onderscheid zou gemaakt moeten worden tussen: privé bosbezit in het algemeen; bossen, die onder de Natuurschoonwet zijn gerangschikt en bossen, die onder de Natuurschoonwet zijn gerangschikt en bovendien voor het publiek zijn opgesteld.

Voor de particuliere boseigenaar voor wie het nakomen van zijn instandhoudingsplicht even zwaar blijft, onverschillig of hij als zoon van de overledene erft, dan wel als diens verre neef, dient het verschuldigde successierecht over de gehele linie te worden gehalveerd, terwijl daarnaast een absoluut maximum moet worden ingevoerd, zodat

voor bossen, die niet onder de Natuurschoonwet zijn gerangschikt, nimmer meer wordt geheven dan 20% van de geschatte verkoopwaarde;

voor bossen, die onder de Natuurschoonwet zijn gerangschikt, nimmer meer wordt geheven dan 20% van de zgn. bestemmingswaarde volgens de Natuurschoonwet;

voor bossen, die onder de Natuurschoonwet zijn gerangschikt en voor het publiek opgesteld, nimmer meer wordt geheven dan 20% over de helft van de zogenaamde bestemmingswaarde volgens de Natuurschoonwet.

Bij de berekening van het successierecht zou dan de verkoopwaarde van de houtopstand als het hoogst belaste gedeelte van de verkrijging

dienen te worden beschouwd, evenals dit is geschied bij de uitvoering van de Wet van 16 augustus 1951 tot wijziging en aanvulling van de Successiewet (Stbl. 382) ingevolge toezegging van de Minister van Financiën bij de openbare beraadslagingen (Handelingen Tweede Kamer, 87ste vergadering 12 juli 1951, vel 620 bl. 2391).

Tenslotte zouden wij nog het volgende onder Uw aandacht willen brengen. Als gevolg van de overmatige kap tijdens en na de tweede wereldoorlog, bestaan onze bossen voor een aanmerkelijk deel uit jonge aanplant, en zij zullen in de komende honderd jaar slechts één- of tweemaal gedurende een korte periode opbrengsten opleveren, die de in de overige jaren geboekte, financieel negatieve resultaten moeten goedmaken. Vererft het bos gedurende de groeiperioden, dan zou het daarop drukkende Successierecht slechts kunnen worden voldaan door velling van niet-kaprijp hout.

Om ontijdige verkoop van niet-kaprijp hout te voorkomen is het gewenst, dat de fiscus de invordering van het Successierecht, verschuldigd wegens de vererving van bos, ongeacht het feit, of het bos in de zin van „landgoed” onder de Natuurschoonwet 1928 is gerangschikt, op verzoek van belanghebbende in redelijke termijnen doet plaats vinden of uitstelt tot het tijdstip, waarop de betrokkene over voldoende kapbaar hout de beschikking heeft. Interest zou dan niet moeten worden berekend. Naar onze mening dient een en ander in de wet te worden vastgelegd.

Het bovenstaande in Uw welwillende aandacht aanbevelend, tekenen wij, met verschuldigde hoogachting,

HET BOSSCHAP,

de Voorzitter,

w.g. van Tets van Goudriaan.

de Secretaris,

w.g. S. W. Halbertsma.

AMENDEMENTEN OP DE ONTWERP-SUCCESSIEWET

De heer C. van den Heuvel heeft de volgende amendementen op het ontwerp van de Successiewet vastgesteld:

Aan artikel 24 wordt een lid toegevoegd, luidende:

III. Indien geërfd of verkregen worden onroerende zaken, uitsluitend of hoofdzakelijk bestaande uit bos, worden de rechten van successie, schenking en van overgang verschuldigd ter zake van de voormelde zaken, verminderd tot 50% van het normale tarief met dien verstande, dat het tarief nimmer hoger kan zijn dan 20%.

Bij de berekening van het recht wordt de verkoopwaarde van voornoemde zaken als het hoogst belaste gedeelte van de verkrijging beschouwd.

Aan artikel 65 wordt een lid toegevoegd, luidende:

(3) Onze Minister van Financiën treft een regeling ingevolge welke onder de door hem te stellen voorwaarden de rechten van successie, schenking en van overgang, verschuldigd ter zake van onroerende zaken uitsluitend of hoofdzakelijk bestaande uit bos, mogen worden voldaan in twintig gelijke jaarlijkse termijnen, zonder dat ter zake van dit uitstel interest verschuldigd is.

In artikel 81 wordt na het nieuwvoorgestelde artikel 7 van de Natuurschoonwet 1928 toegevoegd een nieuw artikel, luidende:

Artikel 7a

Voor de heffing van de rechten van successie, schenking en van overgang, geheven krachtens de Successiewet 1954, worden de bezittingen en schulden harer gezamenlijke aandeelhouders beschouwd, indien:

1. de werkzaamheden der naamloze vennootschap uitsluitend of hoofdzakelijk bestaan in de instandhouding en exploitatie van onroerende goederen, waarvan op de wijze, omschreven in artikel 2, tweede lid, is bepaald, dat zij kunnen worden aangemerkt als landgoederen in de zin van artikel 1;

2. alle aandeelhouders natuurlijke personen zijn;

3. het aantal aandeelhouders niet meer dan twintig bedraagt.

Voor de toepassing van het eerste lid worden personen, die slechts een gedeelte van een aandeel tot bron van inkomen hebben, mede als aandeelhouder beschouwd.

Voor de toepassing van het eerste lid worden rechtspersonen, welke zich uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het behoud van natuurschoon ten doel stellen, met natuurlijke personen gelijk gesteld.

Het in het eerste onder 3 vereiste is niet van toepassing indien het aantal aandeelhouders, niet meer dan twintig bedragen hebbende, uitsluitend door erfenis, legaten, schenkingen en ontbindingen van huwelijksgemeenschappen gestegen is tot meer dan twintig mits, nadat het aantal aandeelhouders gestegen was tot meer dan twintig, dat aantal niet door andere dan de genoemde oorzaken verder gestegen is.

Toelichting

De inhoud van het bovenstaande is analoog aan hetgeen ten aanzien van de Landgoed N.V.'s bij de uitvoering van de Vermogensbelasting ten opzichte van deze N.V. geldt.

Indien door de N.V. wordt „heengekeken”, zijn automatisch de artikelen 7, 8 en 9 van de Natuurschoonwet 1928 van toepassing.

ONDERSCHRIFT BETREFFENDE DE BEHANDELING VAN DE ONTWERP-SUCCESSIEWET IN DE TWEEDE KAMER

Op 7 maart 1956 heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal de ontwerp-Successiewet aangenomen. Wanneer dit ontwerp ook in de Eerste Kamer is behandeld, zal het in het Staatsblad kunnen verschijnen. Het oorspronkelijke wetsontwerp, dat van augustus 1948 dateert, kende geen voorzieningen ten aanzien van bossen en landgoederen.

In het Voorlopig Verslag dd. 7 juli 1950 werd door enkele leden van de Tweede Kamer opgemerkt, dat in de artikelen 7, 8 en 9 van de Natuurschoonwet 1928 (deze artikelen handelen over successierechten) ter berekening van de rechten van successie, van overgang en van schenking weliswaar de „bestemmingswaarde” is aangehouden, doch dat openstelling van het landgoed voor het publiek geen invloed heeft op de berekening van genoemde rechten.

„Aangezien het bos voor de recreatie in betekenis sterk is toegenomen en de versnippering, die door de successie grotendeels wordt veroorzaakt, dient te worden voorkomen, verzochten deze leden de openstelling voor het publiek bij de berekening van de rechten van successie, schenking en overgang op dezelfde wijze te doen medetellen als voor de vermogensbelasting plaats heeft.”

Zoals bekend, wordt bij openstelling voor het publiek van een landgoed gerangschikt onder de Natuurschoonwet, de vermogensbelasting geheven over de helft van de „bestemmingswaarde”.

In de Memorie van Antwoord, gedateerd 18 mei 1954, heeft de Regering gevolg gegeven aan de wens van de Kamer. In een Nota van Wijzigingen werd bepaald, dat bij openstelling van een landgoed voor het publiek de successiebelasting wordt geheven over de helft van de „bestemmingswaarde”. Hiermede werd aan een belangrijke wens, levend in bosbouwkringen, voldaan.

In Januari 1955 publiceerde het Bosschap het „Rapport van de Commissie ter bestudering van de invloed van het Successierecht en bosbezit”. Dit Rapport is ook besproken in het Nederlandsch Bosbouw Tijdschrift (maart 1955). Dit Rapport werd aan de Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal gezonden.

Bij het naderen van de openbare beraadslaging wendde het Bosschap zich wederom tot de Leden van de Tweede Kamer met het hierboven afgedrukte request van 7 februari 1956.

Het is verheugend te constateren, dat een open oog bij de Leden van de Tweede Kamer werd gevonden voor de wens van de bosbouw. De nog bij het Bosschap levende desiderata, genoemd in het request van 7 februari 1956, werden geconcretiseerd in de drie amendementen, ingediend door de Heer C. van den Heuvel.

Bij de openbare beraadslaging, die plaats vond op 17 en 29 februari en op 1, 2, 6 en 7 maart, heeft de Staatssecretaris het amendement op

artikel 81 overgenomen. De landgoed-n.v.'s zijn door overname van dit belangrijke amendement dus in dezelfde positie gebracht als de particuliere landgoederen.

Het amendement op artikel 24 werd door de Staatssecretaris bestreden. De Heer van den Heuvel trok zijn amendement in, nadat de Staatssecretaris had verklaart :

„Ik wil alleen maar betogen, dat bossen speciale goederen zijn, en als daarop een herinplantingsverplichting ligt en als die bossen een lange tijd niets opbrengen, dan drukt dat uiteraard de waarde van deze goederen en dan moet de betekenis van die factor wel degelijk worden gewogen. Ik wil hier de aandacht van de dienst op vestigen en de dienst verzoeken, deze kwestie soepel te behandelen, ofschoon dit laatste eigenlijk altijd al geschiedt. Dit is het enige, dat ik hier kan doen.”

Het amendement op artikel 65 werd door de Staatssecretaris eveneens bestreden. Hij deelde mede, dat de administratie krachtens de wet altijd de bevoegdheid heeft tot het verlenen van uitstel en dat dit in moeilijke gevallen ook wordt verleend.

Verder verklaarde de Staatssecretaris het volgende :

„Er zal in ieder geval geen bos gesloopt behoeven te worden doordat de fiscus onmiddellijk betaling van de successierechten eist.”

Hierna trok de Heer van den Heuvel zijn amendement in.

BERICHT OVER PRIJZEN VAN INLANDS HOUT SEIZOEN 1955/1956, No. 5
 Verzameld door het Staatsbosbeheer. Afgesloten op 13 februari 1956.

Verklaring der gebruikte afkortingen:

I = bij inschrijving verkocht, OH = onderhands verkocht, P = publiek verkocht.
 A = eerste kwaliteit, B = normale kwaliteit, C = slechte kwaliteit, L = liggend
 (geveld, uitgesnoeid en uitgesleept tot bosrand) K = idem en op stapels gelegd.
 St = op stam, G = gunstige ligging, O = ongunstige ligging.

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met schors in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
GROVEDEN									
Friesland	OH	18	B-C	980	St	O	45	XII	
N. Drente	I	10—15	B	115	St	O	58	I	
Z.W. Drente	OH	14—20	B	200	St	O	40	XII	
"	OH	20	B	300	St	O	48	I	
Salland	P	5—9	B	90	L	G	54	I	
"	OH	11	B	120	St	G	40	I	
Twente	OH	13	B	330	St	G	45	I	
"	OH	13—17	B	250	St	G	53	XII	
"	OH	15—25	A-B	70	St	G	63	XII	
"	OH	15—25	A-B	70	St	G	60	XII	
"	OH	15—25	A-B	150	St	G	53	XII	
N. Veluwe	P	5—12	C	80	K	G	27	XII	
"	P	5—12	A-B	60	K	G	50	XII	
"	P	5—16	B	80	L	G	51	I	
"	P	6—10	B	60	L	G	42	I	
"	I	6—14	B	210	St	G	36	I	gemengd met Oostenr. den
"	I	8—16	B	360	L	G	54	I	
"	I	10—16	B	70	L	G	53	I	
"	P	12—18	B	30	K	G	51	XII	
"	I	12—24	A-B	160	L	G	61	I	
"	I	14—24	B-C	190	L	G	60	I	
"	P	18—25	B	40	L	G	56	XII	
"	P	18—25	B	20	L	G	59	XII	
Z. Veluwe	I	10—15	B	270	L	G	50	I	
"	I	10—20	B	340	L	G	50	I	
"	OH	19	B	320	L	G	53	I	
Achterhoek	OH	18	A-B-C	140	St	O	52	I	
Rijk v. Nijmegen	P	5—27	A-B	130	K	G	48	I	
O. Utrecht	P	5—6	B	30	K	G	20	I	
"	P	6—13	B	20	K	G	11	I	
"	P	8—11	B	120	K	G	29	I	
"	P	11—15	B	20	K	G	53	I	
"	P	30—40	B	20	K	G	55	I	
W. Brabant	OH	16—27	A-B	390	L	G	66	I	
"	I	—	B	300	L	G	56	XII	
O. Brabant	OH	5—13	B-C	500	K	O	43	I	
"	OH	5—18	B-C	130	K	O	49	I	
"	OH	5—18	B-C	50	K	O	34	I	
"	OH	6—7	B	200	St	G	40	I	
"	P	6—14	A	90	St	G	40	I	
"	I	7—8	C	190	St	G	36	I	kort krom hout

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met schors in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
O. Brabant	I	12—16	B-C	20	K	G	50	I	
"	I	14	A	70	St	G	64	I	
"	I	16—20	B-C	40	K	G	65	I	
N. Limburg	OH	11	B	190	L	G	52	XII	
CORSICAANSE DEN									
N. Holland	P	6—9	C	40	K	G	28	I	gemengd met Oostenr. den idem
"	P	9—15	B	50	K	G	28	I	
OOSTENRIJKSE DEN									
N. Holland	P	5—13	B-C	80	K	G	43	I	
"	P	7—14	B	70	K	G	36	I	
FIJNSPAR									
Friesland	OH	25	B	120	St	O	65	XII	
Twente	OH	15—20	B-C	20	St	G	55	XII	
N. Veluwe	P	6—14	A	20	L	G	76	I	
Z. Veluwe	I	4—7	A	30	L	G	54	I	
Veluwezoom	OH	30—40	A	20	St	G	85	XII	
O. Brabant	P	23	B	10	St	O	51	I	
LARIKS									
Friesland	I	8—10	—	40	St	G	40	I	
N. Veluwe	P	4—5	B	20	L	G	42	XII	
"	P	4—8	B	50	L	G	51	I	
"	P	5—12	A-B	40	L	G	57	XII	
"	P	6—12	B	50	L	G	52	I	
"	P	8—12	A-B	30	L	G	60	XII	
"	I	8—18	A-B	30	L	G	63	I	gemengd met enige sitka
"	I	12—18	A	140	L	G	77	I	"
"	I	12—24	A	170	L	G	80	I	"
Z. Veluwe	I	18—30	A-B	80	L	G	86	I	gemengd met douglas enige scherven
Veluwezoom	OH	24—40	B	20	St	G	68	XII	
Achterhoek	OH	19	B	30	St	O	50	I	
"	I	34	A	30	St	G	66	XII	
O. Brabant	OH	5—15	B	200	St	G	38	I	
DOUGLAS									
N. Veluwe	P	4—8	B-C	50	L	G	44	I	
"	P	5—10	A-B	20	L	G	62	XII	
"	P	5—10	A-B	20	L	G	57	XII	
"	P	6—12	B	40	L	G	47	I	
"	P	12—20	A-B	80	L	G	58	XII	
"	P	boven 13	B	40	L	G	58	I	
Z. Veluwe	I	4—10	B-C	100	L	G	41	I	
"	I	8—12	A	30	L	G	73	I	gemengd met fijnspar
"	I	20—35	A	40	L	G	90	I	
INLANDSE EIK									
Friesland	I	25—30	B	30	St	G	55	I	
"	I	40—65	A	10	St	G	100	I	
N. Veluwe	P	10—15	B	60	L	G	50	I	
"	P	10—20	B-C	30	L	G	39	I	

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met schors in cm	kwaliteit	antal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
"	P	10—20	C	30	L	G	33	XII	
"	P	10—20	C	30	L	G	37	XII	
"	I	25—40	B	50	L	G	56	I	gem. met beuk
"	OH	35	B	110	St	G	45	I	
Z. Veluwe	P	6—14	B	10	L	G	30	I	
Velwezooom	OH	28—60	C	70	St	G	50	I	
"	OH	30—60	B-C	60	St	G	60	XII	vrij veel scherven
"	OH	30—62	B-C	60	St	G	70	XII	idem
"	OH	32—64	B	70	St	G	82	XII	enige scherven
Achterhoek	I	30—50	B-C	30	St	G	70	II	
"	OH	37	B	100	St	G	72	I	
"	I	42—70	A	100	St	G	150	II	
"	I	47	B	90	St	G	100	XII	
Rijk v. Nijmegen	P	30—58	B-C	50	St	G	82	II	
O. Utrecht	I	10—14	B	60	K	G	26	I	
W. Brabant	OH	12—20	A-B	130	L	G	25	I	
"	OH	35—50	A-B	170	L	G	150	I	
O. Brabant	OH	46	B	10	St	G	45	I	
AMERIKAANSE EIK									
N. Veluwe	I	25—40	B	10	L	G	56	I	
Achterhoek	I	35	B	60	St	G	50	XII	
BEUK									
Friesland	I	40—60	A	20	St	G	70	I	
N. Veluwe	OH	45	B	50	St	G	45	I	
Achterhoek	I	40	A	80	St	G	80	XII	
W. Brabant	OH	20—36	B	100	L	G	45	I	
ES									
O. Brabant	OH	30	B	10	St	O	55	I	
IEP									
Zeeland	OH	45	B	60	St	G	300	XII	
POPULIER									
Twente	OH	55	B	30	St	G	57	I	
Velwezooom	OH	25—60	B-C	40	St	G	57	I	
Achterhoek	OH	35	B	40	St	O	50	I	
"	I	40	A	120	St	O	73	XII	
Rijk v. Nijmegen	I	25—50	B-C	40	St	G	20	II	
Zeeland	OH	35	B-C	40	St	G	38	I	
O. Brabant	OH	43	A	310	St	O	70	I	
WILG									
Twente	OH	45	B	20	St	G	65	I	
HAKHOUT									
				ha			prijs p/ha		
O. Utrecht	P	—	A	2	St	G	1424	XII	es
"	P	—	A-B	3	St	G	1005	XII	es
"	P	—	B	2	St	O	1113	XII	es

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met schors in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
--------	-------------------	--	-----------	-----------------------	-----------------	---------	--	-------------------	-------------

BRANDHOUIT

				m ³			prijs p/m ³		
Salland	P	—	C	20	L	G	18	I	groveden
N. Veluwe	P	—	—	80	L	GG	24	XII	eik
"	P	—	—	100	L	GG	23	XII	beuk
"	P	—	—	80	L	GG	25	I	eik en beuk
Rijk v. Nijmegen	P	5—10	C	10	K	GG	29	I	
N. Holland	P	6	—	20	G	G	14	I	

Boekbesprekingen

Schwerdtfeger, F. (1955): Pathogenese der Borkenkäfer-Epidemie 1946—1950 in Nordwestdeutschland — Schriftenreihe der Forstlichen Fakultät der Universität Göttingen und Mitteilungen der Niedersächsischen Forstlichen Versuchsanstalt. Bd 13/14, 135 blz.

[153 : 453 Ips typographus (43)]

Ips typographus L. is in N.W. Duitsland tussen 1946 en 1950 als een belangrijke plaag voor de fijnsparren opgetreden. In de loop van deze periode is door Schwerdtfeger en zijn medewerkers een diepgaande studie van dit insect gemaakt. Het is steeds toe te juichen, wanneer de resultaten worden vastgelegd. Dit geschiedt in dit geval in twee publicaties van Schwerdtfeger en Thalenhorst, waarvan thans de eerste is verschenen. Thalenhorst zal de populatie-dynamica van de *Ips* behandelen, Schwerdtfeger meer de epidemiologie.

Schwerdtfeger bespreekt de omstandigheden, waaronder de plaag is ontstaan, omstandigheden, die samenhangen met klimaat en een ongewenste behandeling van de bossen voor, tijdens en kort na de oorlog en de verschillen, die optreden in gebieden, waarin de spar thuis hoort of is ingevoerd. Hierbij mag als door referent niet verwachte bijzonderheid worden vermeld, dat de plaag het ernstigst is opgetreden op de grens van het natuurlijke sparrengebied en het loofhoutgebied. Als een mogelijke medeoorzaak van de geringere aantasting verderop in de loofhoutzone, noemt schrijver het feit, dat *Ips* zich in die gebieden nog niet volledig zou hebben ingeburgerd.

Het verloop van de plaag hing grotendeels af van de door de mensen genomen maatregelen. Ook de invloed van andere invloeden is bestudeerd.

Belangrijk is het hoofdstuk over de weerstand van de boom onder verschillende omstandigheden tegen de aantasting door de kevers en het breken van deze weerstand, wanneer een boom massaal door de kevers wordt aangevlogen.

Tenslotte wordt het ziektebeeld van de boom uitvoerig behandeld, evenals het verloop van de infectie.

Het zou te ver voeren in te gaan op alle details van dit werkelijk uitnemende en uitvoerige boekwerk. In ons land speelt *Ips typographus* geen rol van betekenis, zodat het boekje bij ons meer van belang is voor de entomoloog-epidemioloog, dan voor de bosbouwer.

A. D. Voûte.